TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2023. gada 8. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Patērētāju aizsardzība – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Divējāda lietojuma līgums – 2. panta b) punkts – Jēdziens "patērētājs" – Kritēriji

Lietā C-570/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie* (Varšavas Voļas rajona tiesa Varšavā, Polija) iesniegusi ar 2021. gada 22. jūnija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 13. septembrī, tiesvedībā

I.S.,

K.S.

pret

YYY. *S.A.,*

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši D. Gracijs [*D. Gratsias*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] un Z. Čehi [*Z. Csehi*] (referents),

ģenerāladvokāts: Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– I.S. un K.S. vārdā – *P. Artymionek*, *A. Citko* un *M. Siejko*, *radcowie prawni*,

– YYY. *S.A.* vārdā – *Ł. Hejmej*, *M. Przygodzka* un *A. Szczęśniak*, *adwokaci*,

– Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

– Eiropas Komisijas vārdā – *S. L. Kalėda*, *U. Małecka* un *M. N. Ruiz García*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – poļu.

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2022. gada 15. decembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 2. panta b) punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts strīdā starp I.S. un K.S. pret YYY. *S.A.*, banku, jautājumā par summas, kurai pieskaitīti procenti, samaksu, kuru šī banka saņēmusi atbilstoši hipotekārā aizdevuma līguma klauzulai un kas ir indeksēta pēc ārvalsts valūtas pārdošanas kursa.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 93/13

3 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 desmito apsvērumu:

"[..] efektīvāku patērētāju aizsardzību var panākt, pieņemot vienveidīgus tiesību aktus negodīgu noteikumu jomā; [..] šos tiesību aktus būtu jāattiecina uz visiem līgumiem, kas noslēgti starp pārdevējiem vai piegādātājiem un patērētājiem; [..]."

4 Minētās direktīvas 1. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju."

5 Minētās direktīvas 2. pants ir formulēts šādi:

"Šajā direktīvā:

[..]

b) "patērētājs" ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas [ar profesionālo darbību nesaistītos] nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas;

c) "pārdevējs vai piegādātājs [komersants]" ir jebkura fiziska vai juridiska persona, kura šīs direktīvas aptvertos līgumos darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās amatu, uzņēmējdarbību vai profesiju, neatkarīgi no tā, vai tas ir valsts vai privāts."

6 Šīs pašas direktīvas 3. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam".

7 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir noteikts:

"Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja [komersanta] ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un, ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem."

Direktīva 2011/83/ES

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV 2011, L 304, 64. lpp.) 17. apsvērumā ir noteikts:

"Patērētāja definīcijai būtu jāattiecas uz fiziskām personām, kuras rīkojas nesaistīti ar komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju. Tomēr divējāda lietojuma līgumu gadījumā, ja līgums ir noslēgts ar mērķi, kas daļēji ir saistīts un daļēji nav saistīts ar personas komercdarbību, un ar komercdarbību saistītais mērķis ir tik ierobežots, ka nav dominējošs līguma kopējā kontekstā, arī šāda persona būtu jāuzskata par patērētāju."

9 Šīs direktīvas 2. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

1) "patērētājs" ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas nav saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju;

2) "tirgotājs [komersants]" ir jebkura fiziska vai jebkura privāta vai publiska juridiska persona, kura, tostarp ar jebkuras citas personas, kas darbojas šīs personas vārdā vai uzdevumā, starpniecību, saistībā ar līgumiem, uz kuriem attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju;

[..]."

Direktīva 2013/11/ES

10 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/11/ES (2013. gada 21. maijs) par patērētāju strīdu alternatīvu izšķiršanu un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Direktīvu 2009/22/EK (Direktīva par patērētāju SAI) (OV 2013, L 165, 63. lpp.) 18. apsvērumā ir noteikts:

"Termina "patērētājs" definīcijai būtu jāattiecas uz fiziskām personām, kuras rīkojas nesaistīti ar komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai [pašnodarbinātu] profesiju. Tomēr, ja noslēgtā līguma mērķis daļēji ir saistīts un daļēji nav saistīts ar personas komercdarbību (divējāda lietojuma līgumi) un ar komercdarbību saistītais mērķis ir tik ierobežots, ka nav dominējošs kopējā piegādes kontekstā, arī šāda persona būtu jāuzskata par patērētāju."

11 Šīs direktīvas 4. pantā ir paredzēts:

"1. Šajā direktīvā:

a) "patērētājs" ir jebkura fiziska persona, kura rīkojas nolūkos, kas nav saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai [pašnodarbinātu] profesiju;

b) "tirgotājs [komersants]" ir jebkura fiziska persona vai jebkura privāta vai publiska juridiska persona, kura, tostarp ar jebkuras personas starpniecību, kas rīkojas tās vārdā vai uzdevumā, rīkojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju;

[..]."

Regula (ES) Nr. 524/2013

12 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 524/2013 (2013. gada 21. maijs) par patērētāju strīdu izšķiršanu tiešsaistē un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2006/2004 un Direktīvu 2009/22/EK (Regula par patērētāju SIT) (OV 2013, L 165, 1. lpp.) 13. apsvērumā ir noteikts:

"Termina "patērētājs" definīcijai būtu jāattiecas uz fiziskām personām, kuras rīkojas nesaistīti ar savu komercdarbību, uzņēmējdarbību, arodu vai [pašnodarbinātu] profesiju. Tomēr, ja noslēgtā līguma mērķis daļēji ir saistīts un daļēji nav saistīts ar personas komercdarbību (divējādas nozīmes līgumi) un ar komercdarbību saistītais mērķis ir tik ierobežots, ka nav dominējošs kopējā piegādes kontekstā, minētā persona arī būtu jāuzskata par patērētāju."

13 Šīs regulas 4. pantā ir paredzēts:

"1. Šajā regulā:

a) "patērētājs" ir patērētājs, kā definēts direktīvas [2013/11] 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā;

b) "tirgotājs [komersants]" ir tirgotājs, kā definēts direktīvas [2013/11] 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā;

[..]."

Polijas tiesības

14 1964. gada 23. aprīļa *ustawa – Kodeks cywilny* (Civilkodekss; 1964. gada *Dz. U*. Nr. 16) 22.[1] pantā pamatlietas faktiem piemērojamajā redakcijā (turpmāk tekstā – "Civilkodekss") "patērētājs" ir definēts kā "jebkura fiziska persona, kura noslēdz tiesisku darījumu ar komersantu nolūkā, kas nav tieši saistīts ar tās profesionālo darbību".

15 Civilkodeksa 385.[1] panta 1. punktā ir noteikts:

"Patērētāju līguma noteikumi, kuri nav individuāli saskaņoti, patērētājam nav saistoši, ja tie nosaka tā tiesības un pienākumus pretēji labiem tikumiem, acīmredzami neievērojot tā intereses (negodīgi

līguma noteikumi). Tas neattiecas uz noteikumiem par pušu pamatpienākumiem, tostarp cenu vai atlīdzību, ja tie ir formulēti nepārprotami."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

16 Prasītāji pamatlietā I.S. un K.S. apprecējās, nenoslēdzot laulību līgumu.

17 2006. gada 28. februārī viņi atbildētājas pamatlietā priekštecim iesniedza pieteikumu par hipotekāro kredītlīgumu par summu 206 120 Polijas zloti (PLN) apmērā (apmēram 45 800 EUR), kas bija indeksēts pēc valūtas kursa Šveices frankos. Šis kredīts bija paredzēts, pirmkārt, lai refinansētu patēriņa parādsaistības sakarā ar patēriņa kredītu tekošajā norēķinu kontā, kā arī kredītkartē, un, otrkārt, lai finansētu mājokļa renovēšanas darbus.

18 2006. gada 21. martā prasītāji pamatlietā ar atbildētājas pamatlietā priekšteci noslēdza hipotekāro kredītlīgumu par summu 198 996,73 PLN (apmēram 44 200 EUR), kas bija indeksēts pēc valūtas kursa Šveices frankos uz 300 mēnešu ilgu laikposmu. Šī kredīta pirmā daļa bija paredzēta, pirmkārt, lai atmaksātu kredītu I.S. pārvaldītās sabiedrības tekošajā rēķinā summu 70 000 PLN (apmēram 15 600 EUR), un, otrkārt, lai samaksātu dažādas apdrošināšanas iemaksas par summu 1 216,80 PLN (apmēram 270 EUR), 3979,93 PLN (apmēram 880 EUR) un 3800 PLN (apmēram 840 EUR). Otrā daļa bija paredzēta, lai, pirmkārt, atmaksātu dažādas prasītāju pamatlietā finanšu saistības, kas atbilst summām 9720 PLN (apmēram 2200 EUR), 7400 PLN (apmēram 1600 EUR) un 9000 PLN (apmēram 2000 EUR), un, otrkārt, lai finansētu mājokļa renovēšanas izdevumus par summu 93 880 PLN (20 900 EUR).

19 Gan kredīta pieteikuma datumā, gan šī kredītlīguma noslēgšanas dienā I.S. veica profesionālo darbību kā pilsoniskā sabiedrība un K.S. strādāja uz darba līguma pamata par atslēdznieku.

20 Prasītāji pamatlietā vērsās iesniedzējtiesā ar prasību atlīdzināt summu 13 142,03 PLN (apmēram 2900 EUR), kurai pieskaitīti procenti un ko YYY. saņēmusi saskaņā ar minētā kredītlīguma nosacījumiem saistībā ar aprēķināto ikmēneša kredīta atmaksas maksājumu un parāda summu, jo tie esot ļaunprātīgi.

21 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmuma izriet, ka iesniedzējtiesā YYY. ir tostarp apgalvojusi, ka minētais kredīts esot ticis piešķirts, lai atmaksātu kredītu saistībā ar profesionālu darbību, tādējādi prasītāji pamatlietā nevarot atsaukties uz Civilkodeksa 385.[1] punktā paredzēto juridisko aizsardzību.

22 Turklāt no šī lūguma izriet, ka 2021. gada 11. janvārī notikušajā tiesas sēdē iesniedzējtiesā I.S. apstiprināja, ka minētā kredītlīguma ietvaros piešķirtā summa 70 000 PLN (aptuveni 15 600 EUR) apmērā tika novirzīta, lai atmaksātu vienu viņas profesionālā konta parādu, un pēc šīs atmaksāšanas konts tika slēgts. I.S. arī paziņoja, ka šāda atmaksāšana esot bijusi priekšnoteikums šī līguma noslēgšanai.

23 Šajos apstākļos iesniedzējtiesai ir šaubas par jēdziena "patērētājs" interpretāciju Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē tādā situācijā, kurā "divējāda" lietojuma kredītlīguma ietvaros daļa no aizņemtās summas, proti, 35 %, kas nav nedz dominējoša, nedz mazsvarīga, ir tikusi izmantota, lai atmaksātu viena no prasītājiem pamatlietā ar profesionālo darbību saistītu kredītu, un otra šīs summas daļa, proti, 65 %, tika paredzēta patēriņam bez saistības ar profesionālo darbību. Šī tiesa būtībā jautā, vai jēdziena "patērētājs" interpretāciju, kas

balstīta uz jurisdikcijas normām patērētāju līgumu jomā, kuras ir noteiktas 2005. gada 20. janvāra spriedumā *Gruber* (C-464/01, turpmāk tekstā – "spriedums *Gruber*", EU:C:2005:32), kurā Tiesa nosprieda, ka, lai persona, kas noslēgusi līgumu par preci, kas paredzēta daļēji profesionālai un daļēji ar tās profesionālo darbību nesaistītai lietošanai, varētu atsaukties uz šīs jurisdikcijas normām, profesionālajai izmantošanai ir jābūt tik mazsvarīgai, ka tai attiecīgās darbības kopējā kontekstā ir nenozīmīga loma, pēc analoģijas var piemērot jēdziena "patērētājs" interpretācijai Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē.

24 Šajā ziņā minētā tiesa norāda, ka no Direktīvas 2011/83 17. apsvēruma un no Regulas Nr. 524/2013 13. apsvēruma izriet, ka, lai definētu jēdzienu "patērētājs" divējāda lietojuma līguma gadījumā, proti, kad līgumi ir noslēgti ar mērķi, kas tikai daļēji ietilpst ieinteresētās personas profesionālajā darbībā, tad profesionālā darbība ir jāierobežo tiktāl, lai konkrētā līguma kopējā kontekstā tā nebūtu dominējošā.

25 Turklāt iesniedzējtiesa jautā par kritērijiem, kas jāņem vērā šādā definīcijā. Tostarp tā vēlas zināt, vai tas, ka tikai vienam no prasītājiem pamatlietā ir bijis profesionāls mērķis un tas, ka, neatlīdzinot attiecīgā uzņēmuma parādu, konkrētais aizdevums netiktu piešķirts ar profesionālu mērķi nesaistītam nolūkam, ir šajā ziņā atbilstoši kritēriji.

26 Šajā kontekstā *Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie* (Varšavas Voļas rajona tiesa Varšavā, Polija) apturēja tiesvedību un uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Padomes Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts un tās apsvērumi ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tas, ka jēdziena "patērētājs" definīcija ietver personu, kas veic profesionālo darbību un kopā ar aizņēmēju, kurš neveic tādu darbību, noslēdza kredītlīgumu, kas ir indeksēts ārvalsts valūtā un daļēji ir paredzēts viena aizņēmēja profesionālajai darbībai, bet daļēji nolūkiem, kas nav saistīti ar tā profesionālo darbību, arī gadījumā, ja profesionālā lietošana ir tik mazsvarīga, ka tai ir nenozīmīga loma attiecīgā līguma kopējā kontekstā, un ja nav nozīmes tam, ka dominē ar profesionālo darbību nesaistītais aspekts?

2) Ja uz pirmo jautājumu atbilde ir apstiprinoša, vai Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts un tās apsvērumi ir jāinterpretē tādējādi, ka minētajā tiesību normā ietvertais jēdziens "patērētājs" attiecas arī personu, kas līguma parakstīšanas brīdī veica profesionālo darbību, bet otrs aizņēmējs vispār tādu darbību neveica, un tad abas šīs personas noslēdza ar banku kredītlīgumu, kas ir indeksēts ārvalsts valūtā, kura pamatsummas daļa tika izmantota viena aizņēmēja profesionāliem nolūkiem un daļa nolūkiem, kas nav saistīti ar uzņēmējdarbību, gadījumā, kad profesionālā lietošana nav mazsvarīga un tai nav tikai nenozīmīga loma kredītlīguma kopējā kontekstā un kad dominē ar profesionālo darbību nesaistītais aspekts, bet bez kredīta pamatsummas izmantošanas profesionālam nolūkam nebūtu iespējams to piešķirt ar profesionālo darbību nesaistītam nolūkam?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

27 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj par "patērētāju" kvalificēt personu, kas ir noslēgusi kredītlīgumu, lai to daļēji izmantotu savai profesionālajai darbībai un daļēji ar profesionālo darbību nesaistītam nolūkam, to darot kopā ar citu aizņēmēju, kurš nav rīkojies savas

profesionālās darbības ietvaros, ja starp šo līgumu un šis personas profesionālo darbību pastāvošā saikne nav tik mazsvarīga, ka tā nav ņemama vērā minētā līguma kopējā kontekstā, bet tā ir ierobežota un šajā kontekstā nedominē.

28 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru – interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tā tiesiskā regulējuma mērķi, kurā šī norma ir ietverta (spriedums, 2019. gada 7. novembris, *Kanyeba* u.c., no C-349/18 līdz C-351/18, EU:C:2019:936, 35. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

29 Runājot par Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta tekstu, jānorāda, ka atbilstoši šai normai "patērētājs" ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās profesionālās darbības.

30 Tādējādi attiecīgās personas "patērētāja" īpašības ir jānosaka, ņemot vērā funkcionālu kritēriju, kas paredz izvērtēt, vai attiecīgās līgumiskās attiecības iekļaujas tādas darbības ietvaros, kura ir ārpus profesijas īstenošanas (spriedums, 2022. gada 27. oktobris, S. V. (Kopīpašumā esoša ēka), C-485/21, EU:C:2022:839, 25. punkts un tajā minētā judikatūra). Turklāt Tiesai bija iespēja precizēt, ka jēdzienam "patērētājs" Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē ir objektīvs raksturs un tas nav atkarīgs no konkrētajām zināšanām, kas attiecīgajai personai var būt, vai informācijas, kas tai faktiski ir (spriedums, 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 24. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

31 Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta teksts tomēr neļauj noteikt, vai apstiprinošā gadījumā – tad, ja persona, kas ir noslēgusi divējāda lietojuma līgumu, kurš tikai daļēji ir ietverams tās profesionālajā darbībā,– šo personu var uzskatīt par patērētāju šīs direktīvas izpratnē.

32 Runājot par kontekstu, kurā iekļaujas Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts, kā arī tajā izvirzītajiem mērķiem, ir jāatgādina, ka šī direktīvas ir piemērojama – kā izriet no tās 1. panta 1. punkta un 3. panta 1. punkta – negodīgiem noteikumiem "līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju", par kuriem "nebija atsevišķas apspriešanās" (spriedums, 2015. gada 15. janvāris, *Šiba*, C-537/13, EU:C:2015:14, 19. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Kā norādīts šīs direktīvas desmitajā apsvērumā, vienveidīgas normas par negodīgiem noteikumiem būtu jāpiemēro "visiem līgumiem", kuri noslēgti starp komersantu, no vienas puses, un patērētāju, no otras puses, un kas definēti minētās direktīvas 2. panta b) un c) punktā, izņemot šajā apsvērumā minētos gadījumus (spriedums, 2022. gada 27. oktobris, S. V. (Kopīpašumā esoša ēka), C-485/21, EU:C:2022:839, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 Tādējādi, atsaucoties uz līgumslēdzēju statusu – atkarībā no tā, vai tie šo līgumu slēdz profesionālās darbības ietvaros vai ne, – Direktīvā 93/13 ir definēti līgumi, kuriem tā ir piemērojama (spriedums, 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 23. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

35 Šāds kritērijs atbilst idejai, uz kuru ir balstīta ar šo direktīvu ieviestā aizsardzības sistēma, proti, ka salīdzinājumā ar komersantu patērētājs ir vājākā pozīcijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni, un šāda situācija tad liek piekrist komersanta iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu (spriedums, 2015. gada 3. septembris, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 18. punkts un tajā minētā judikatūra).

36 Ņemot vērā šādu vājāko pozīciju, šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi patērētājiem nav saistoši. Tā ir imperatīva norma, kas vērsta uz to, lai formālo līdzsvaru, kas līgumā nodibināts starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar patiesu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (spriedums, 2022. gada 17. maijs, *Ibercaja Banco*, C-600/19, EU:C:2022:394, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 Turklāt Tiesai jau ir atzinusi, ka jēdziena "patērētājs" Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē plašā koncepcija ļauj nodrošināt ar šo direktīvu piešķirto aizsardzību visām fiziskajām personām, kas atrodas vājākā pozīcijā salīdzinājumā ar komersantu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 28. punkts).

38 Šādos apstākļos, kā būtībā norādīja arī ģenerāladvokāts savu secinājumu 61. un 66. punktā, Direktīvā 93/13 ietverto noteikumu imperatīvais raksturs un ar tiem saistītās īpašās patērētāju aizsardzības prasības dod priekšroku plašai patērētāja jēdziena interpretācijai šīs direktīvas 2. panta b) punkta izpratnē, lai garantētu direktīvas lietderīgo iedarbību.

39 Tādējādi, lai gan Direktīvas 93/13 noteikumi ir piemērojami tikai gadījumā, kad konkrētā līguma priekšmets ir prece vai pakalpojums, kas paredzēts lietošanai bez saistības ar profesionālo darbību, fiziskā persona, kas noslēdz līgumu par preces vai pakalpojuma izmantošanu daļēji saistībā ar tās profesionālo darbību, un kas tātad tikai daļēji nav saistīta ar šo darbību, konkrētos gadījumos var tikt kvalificēta par "patērētāju" šīs direktīvas 2. panta b) punkta izpratnē un līdz ar to izmantot šīs direktīvas sniegto aizsardzību.

40 Lai nodrošinātu Eiropas Savienības likumdevēja mērķu ievērošanu patērētāju līgumu jomā, kā arī Savienības tiesību konsekvenci, it īpaši ir jāņem vērā citos Savienības tiesību aktos ietvertais "patērētāja" jēdziens (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 5. decembris, *Vapenik*, C-508/12, EU:C:2013:790, 25. punkts).

41 Kā savos rakstveida apsvērumos uzsver prasītāji pamatlietā, Polijas valdība un Eiropas Komisija, šajā ziņā Direktīva 2011/83 ir jo īpaši atbilstoša.

42 Papildus apstāklim, ka jēdziena "patērētājs" definīcijas Direktīvas 93/13 2. pantā un Direktīvas 2011/83 2. pantā ir lielākoties vienādas, šai pēdējai minētajai direktīvai ir tāds pats mērķis kā Direktīvai 93/13. Proti, Direktīva 2011/83 ir par patērētāju tiesībām saistībā ar līgumiem, kas noslēgti ar komersantiem, un tās mērķis ir nodrošināt paaugstinātu aizsardzības līmeni patērētājiem, garantējot tiem informāciju un drošību darījumos ar komersantiem (šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2021. gada 15. aprīlis, *MiGame*, C-594/20, EU:C:2021:309, 28. punkts).

43 Turklāt, kā to savu secinājumu 72. punktā uzsvēris ģenerāladvokāts, Direktīvai 2011/83 ir cieša saikne ar Direktīvu 93/13, ievērojot to, ka ar pirmo tiek grozīta otrā un ka šīs abas direktīvas var piemērot vienam un tam pašam līgumam, ar atrunu, ka šis līgums vienlaikus ir ietverams to abu atbilstošajās materiālajās piemērošanas jomās. Turklāt Savienības likumdevējs nesen pastiprināja šo saikni, pieņemot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/2161 (2019. gada 27. novembris), ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 98/6/EK, 2005/29/EK un 2011/83/ES attiecībā uz Savienības patērētāju tiesību aizsardzības noteikumu labāku izpildi un modernizēšanu (OV 2019, L 328, 7. lpp.).

44 Šajos apstākļos, lai interpretētu Direktīvas 93/13 2. panta b) punktu, ir jāņem vērā Direktīvas 2011/83 17. apsvērums, kurā ir paskaidrota Savienības likumdevēja griba attiecībā uz jēdziena "patērētājs" definīciju divējāda lietojuma līgumu gadījumā un no kura izriet, ka, ja

līgums ir noslēgts ar mērķi, kas tikai daļēji ir saistīts ar personas profesionālo darbību, un ja ar profesionālo darbību saistītais mērķis ir tik ierobežots, ka tas līguma kopējā kontekstā nav dominējošs, šāda persona būtu jāuzskata par patērētāju.

45 Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta interpretācijas atbilstība, ievērojot Direktīvas 2011/83 17. apsvērumu, ir atbalstīta Direktīvas 2013/11 18. apsvērumā un Regulas Nr. 524/2013 13. apsvērumā, kuri ietver to pašu precizējumu attiecībā uz jēdziena "patērētājs" definīciju divējāda lietojuma līgumu gadījumā. Lai gan Direktīva 2013/11, kā arī Regula Nr. 524/2013 ir par patērētāju strīdu noregulēšanu un tātad par citiem jautājumiem, nevis tiem, kuri tiek regulēti Direktīvās 93/13 un 2011/83 saistībā ar patērētāju aizsardzību, šie apsvērumi liecina par Savienības likumdevēja nodomu piešķirt šai definīcijai horizontālu piemērojamību.

46 Ciktāl minētie apsvērumi ietverti leģislatīvajos aktos, kas pieņemti pēc faktu norises pamatlietā, pietiek atgādināt, kā tas ir norādīts šī sprieduma 38. punktā, ka Direktīvā 93/13 ietverto noteikumu imperatīvais raksturs un ar tiem saistītās īpašās patērētāju aizsardzības prasības prasa dot priekšroku plašai "patērētāja" jēdziena interpretācijai šīs direktīvas 2. panta b) punkta izpratnē, lai garantētu tās lietderīgo iedarbību. Līdz ar to Direktīvas 93/13 teleoloģiskā interpretācija sliecas par labu Savienības likumdevēja izskaidrotajai pieejai šajos pašos apsvērumos, saskaņā ar kuru persona, kas noslēgusi līgumu ar nolūku, kurš daļēji ietilpst tās profesionālajā darbībā, ir jāuzskata par patērētāju, ja profesionālā darbība ir tik ierobežota, ka tā šī līguma kopējā kontekstā nav dominējoša.

47 Arī jēdziena "patērētājs" interpretācija, kuru Tiesa izvēlējusies sprieduma *Gruber* 31. un 45. punktā un apstiprinājusi 2018. gada 25. janvāra sprieduma *Schrems* (C-498/16, EU:C:2018:37) 29.–32. punktā, runājot par Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.) 15.–17. panta interpretāciju, kā arī 2019. gada 14. februāra sprieduma *Milivojević* (C-630/17, EU:C:2019:123) 87.–91. punktā, runājot par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2012, L 351, 1. lpp.) 17.–19. panta interpretāciju, neliedz interpretēt Direktīvas 93/13 2. panta b) punktu, ievērojot Direktīvas 2011/83 17. apsvērumu.

48 Proti, spriedumā *Gruber* Tiesa ir interpretējusi 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju, spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.), kurā grozījumi ir izdarīti ar vēlākām konvencijām par jaunu dalībvalstu pievienošanos šai konvencijai (turpmāk tekstā – "Briseles konvencija"), 13.–15. pantu.

49 Kā tas izriet it īpaši no šī sprieduma 32., 33. un 43. punkta: šis spriedums attiecas uz Briseles konvencijā paredzēto jurisdikcijas normu interpretāciju tādu līgumu jomā, kas noslēgti ar patērētājiem, proti, par tās līgumslēdzējas valsts tiesu jurisdikciju, kuras teritorijā ir atbildētāja dzīvesvieta, un šīs normas – kā jurisdikcijas normas, kas ietver atkāpi no šīs vispārējās jurisdikcijas normas, – ir jāinterpretē šauri, jo tās nevar būt pamatā tādai interpretācijai, kas pārsniedz šajā konvencijā skaidri paredzētos gadījumus.

50 Tātad šādā specifiskā kontekstā un ievērojot arī citus šajā konvencijā paredzēto jurisdikcijas normu interpretācijas ietvaros atbilstošos elementus – tādus kā tiesiskās drošības un kompetentās tiesas paredzamības prasības, kā arī šīs pašas konvencijas II sadaļas 4. nodaļas noteikumos noteikto mērķi atbilstoši aizsargāt patērētāju (šajā ziņā skat. spriedumu *Gruber*, 34. un 45. punkts), Tiesa ir nospriedusi, ka persona, kas ir noslēgusi līgumu ar nolūku izmantot to daļēji saistībā ar tās profesionālo darbību, un tātad tikai daļēji ar šo darbību nesaistītā veidā, nevar

atsaukties uz Briseles konvencijā paredzētajiem īpašajiem jurisdikcijas noteikumiem to līgumu jomā, kas noslēgti ar patērētāju, izņemot gadījumu, ja profesionālā lietošana ir tik mazsvarīga, ka attiecīgās darbības kopējā kontekstā tai ir nenozīmīga loma (šajā nozīmē skat. spriedumu *Gruber*, 39. un 54. punkts).

51 Tādējādi, ciktāl Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts nav šauri interpretējams noteikums un ievērojot šīs direktīvas *ratio legis*, kura mērķis ir aizsargāt patērētājus negodīgu līguma noteikumu gadījumā, jēdziena "patērētājs" šauro interpretāciju, kāda ir izvēlēta spriedumā *Gruber*, lai noteiktu Briseles konvencijas 13.–15. pantā paredzēto atkāpi saturošo jurisdikcijas normu apjomu divējāda lietojuma līguma gadījumā, nevar pēc analoģijas piemērot jēdzienam "patērētājs" Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē.

52 Lai sniegtu lietderīgu atbildi iesniedzējtiesai, tāpat ir jānorāda, ka ar komersantu noslēgtā kredītlīguma ietvaros uz fizisku personu, kas atrodas līdzparādnieka situācijā, attiecas jēdziens "patērētājs" Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē, ja vien tā rīkojas ar mērķi, kurš nav ietverams tās profesionālajā darbībā, un ja attiecībā uz šo komersantu tā ir tādā pašā situācijā kā parādnieks, un tai, tāpat kā šim parādniekam, ir jāsaņem šajā direktīvā paredzētā aizsardzība (šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 9. jūlijs, *Bucura*, C-348/14, nav publicēts, EU:C:2015:447, 35.–39. punkts).

53 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz personu, kas ir noslēgusi kredītlīgumu ar nolūku to daļēji izmantot saistībā ar tās profesionālo darbību un daļēji – ar to nesaistītā veidā, kopā ar citu aizņēmēju, kurš nav rīkojies savas profesionālās darbības ietvaros, ja profesionālais mērķis ir tik ierobežots, ka šī līguma kopējā kontekstā tas nav dominējošs, attiecas jēdziens "patērētājs" šīs normas izpratnē.

Par otro jautājumu

54 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā lūdz precizēt kritērijus, kas ļauj noteikt, vai uz personu attiecas jēdziens "patērētājs" Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē, un konkrētāk – vai šīs personas noslēgtā kredītlīguma profesionālais mērķis ir tik ierobežots, ka tas šī līguma kopējā kontekstā nedominē.

55 No judikatūras izriet, ka valsts tiesai, kas izskata strīdu par līgumu, kurš varētu ietilpt minētās direktīvas piemērošanas jomā, ņemot vērā visus pierādījumus un it īpaši šī līguma noteikumus, ir jāpārbauda, vai attiecīgā persona var tikt kvalificēta kā "patērētājs" šīs direktīvas izpratnē. Lai to izdarītu, valsts tiesai ir jāņem vērā visi lietas apstākļi un it īpaši preces vai pakalpojuma, par ko ir attiecīgais līgums, raksturs, jo tas varētu parādīt, kādam mērķim šī prece vai šis pakalpojums ir iegādāts (šajā ziņā skat. spriedumus, 2015. gada 3. septembris, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, 22. un 23. punkts, kā arī 2019. gada 21. marts, *Pouvin* un *Dijoux*, C-590/17, EU:C:2019:232, 26. punkts).

56 Tas pats ir jādara, lai, no vienas puses, veiktu novērtējumu par kredītlīgumu, kurš daļēji attiecas uz aizņēmēja profesionālo darbību un daļēji uz mērķiem, kas nav saistīti ar šo darbību, un par katras šīs daļas apjomu šī līguma kopējā kontekstā, un, no otras puses, noteiktu minētā līguma dominējošo mērķi.

57 Šajā ziņā aizņemtā kapitāla sadalījums starp profesionālo darbību un ar to nesaistītu mērķi var būt atbilstošs kvantitatīvais kritērijs. Tomēr arī nekvantitatīvie kritēriji var izrādīties atbilstoši – piemēram, apstāklis, ka vairāku aizņēmēju gadījumā tikai viens no viņiem ar minēto kredītlīgumu

cenšas sasniegt profesionālu mērķi, vai attiecīgajā gadījumā tas, ka aizdevējs kā kredīta piešķiršanas priekšnosacījumu noteicis tikai ar patēriņu saistītu mērķi, ļaujot aizņemto summu daļēji izmantot ar profesionālo darbību saistīto parādu atmaksāšanai.

58 Šie kritēriji nav nedz izsmeļoši, nedz ekskluzīvi, un tādējādi iesniedzējtiesai ir jāpārbauda visi apstākļi, kas ir saistīti ar konkrēto pamatlietā aplūkojamo līgumu, un, pamatojoties uz tās rīcībā esošo objektīvu pierādījumu elementiem jānovērtē, kādā apmērā tā kopējā kontekstā dominē šī līguma profesionālais vai neprofesionālais mērķis.

59 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts jāinterpretē tādējādi, ka, lai noteiktu, vai uz personu attiecas jēdziens "patērētājs" šī noteikuma izpratnē un konkrēti – vai šīs personas noslēgtā kredītlīguma profesionālais mērķis ir tik ierobežots, ka tas šī līguma kopējā kontekstā nedominē, iesniedzējtiesai ir jāņem vērā visi ar šo līgumu saistītie atbilstošie apstākļi – gan kvantitatīvie, gan kvalitatīvie –, kā, piemēram, aizņemtā kapitāla sadalījums starp profesionālo un neprofesionālo darbību, kā arī, vairāku aizņēmēju gadījumā, tas, ka profesionālu mērķi cenšas sasniegt tikai viens no viņiem vai ka uz aizņēmēju kredīta saņemšanai tika attiecināts priekšnoteikums par tā izmantošanu ar patēriņu saistītiem mērķiem, aizņemto summu tikai daļēji ļaujot izmantot ar profesionālo darbību saistīto parādu atmaksāšanai.

Par šī sprieduma iedarbības ierobežošanu laikā

60 Rakstveida apsvērumos atbildētāja pamatlietā būtībā lūdza, lai Tiesa ierobežotu sava sprieduma seku iedarbību laikā gadījumā, ja jēdzienu "patērētājs" tā neinterpretētu Direktīvas 93/13 2. panta b) punkta izpratnē, ievērojot spriedumu *Gruber*. Sava lūguma pamatojumam tā izvirzīja tiesiskās drošības un atgriezeniskā spēka neesamības principus.

61 Šajā ziņā jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesa tikai izņēmuma kārtā, piemērojot Savienības tiesību sistēmai raksturīgo vispārējo tiesiskās drošības principu, var ierobežot iespēju visām ieinteresētajām personām atsaukties uz normu, kuru tā ir interpretējusi, lai apstrīdētu labticīgi nodibinātas tiesiskās attiecības. Lai varētu pieņemt lēmumu par šādu ierobežojumu, ir jābūt izpildītiem diviem būtiskiem kritērijiem, proti, ieinteresēto personu labticībai un būtisku traucējumu rašanās riskam (spriedums, 2020. gada 11. novembris, *DenizBank*, C-287/19, EU:C:2020:897, 108. punkts un tajā minētā judikatūra).

62 Šajā gadījumā atbildētāja pamatlietā norāda tikai vispārējus argumentus, nesniedzot konkrētu un precīzu elementu, kurš varētu pierādīt tās lūguma pamatotību no šo divu kritēriju viedokļa.

63 Tādējādi šī sprieduma iedarbība laikā nav jāierobežo.

Par tiesāšanās izdevumiem

64 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

1) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 2. panta b) punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka

uz personu, kas ir noslēgusi kredītlīgumu ar nolūku to daļēji izmantot saistībā ar tās profesionālo darbību un daļēji – ar to nesaistītā veidā, kopā ar citu aizņēmēju, kurš nav rīkojies savas profesionālās darbības ietvaros, ja profesionālais mērķis ir tik ierobežots, ka šī līguma kopējā kontekstā tas nav dominējošs, attiecas jēdziens "patērētājs" šīs normas izpratnē.

2) Direktīvas 93/13 2. panta b) punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka,

lai noteiktu, vai uz personu attiecas jēdziens "patērētājs" šī noteikuma izpratnē un konkrēti – vai šīs personas noslēgtā kredītlīguma profesionālais mērķis ir tik ierobežots, ka tas šī līguma kopējā kontekstā nedominē, iesniedzējtiesai ir jāņem vērā visi ar šo līgumu saistītie atbilstošie apstākli – gan kvantitatīvie, gan kvalitatīvie –, kā, piemēram, aizņemtā kapitāla sadalījums starp profesionālo un neprofesionālo darbību, kā arī, vairāku aizņēmēju gadījumā, tas, ka profesionālu mērķi cenšas sasniegt tikai viens no viņiem vai ka uz aizņēmēju kredīta saņemšanai tika attiecināts priekšnoteikums par tā izmantošanu ar patēriņu saistītiem mērķiem, aizņemto summu tikai daļēji ļaujot izmantot ar profesionālo darbību saistīto parādu atmaksāšanai.

[Paraksti]